

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	11
Wstęp.....	13

ROZDZIAŁ I

UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI KSIĘDZA PROFESORA STANISŁAWA KULPACZYŃSKIEGO

1. Odnowa katechetyczna w Polsce po Soborze Watykańskim II	36
1.1. Źródła, fazy i kierunki odnowy katechetycznej do Soboru Watykańskiego II	36
1.2. Prekursorzy i ośrodki odnowy katechetycznej po Soborze Watykańskim II	47
1.3. Środowiska formacji katechetów po Soborze Watykańskim II	60
2. Sposoby urzeczywistniania odnowy katechetycznej w Polsce	69
2.1. Programy i podręczniki do nauczania religii.....	70
2.2. Programy i podręczniki do katechezy parafialnej	80
2.3. Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce	86
3. Środowiska wychowawcze i proces formacji księdza Stanisława Kulpaczyńskiego	92
3.1. Środowisko seminaryjne	93
3.2. Formacja zakonna w Towarzystwie św. Franciszka Salezego.....	95
3.3. Studia specjalistyczne	100

ROZDZIAŁ II

DZIAŁALNOŚĆ KATECHETYCZNA KSIĘDZA PROFESORA STANISŁAWA KULPACZYŃSKIEGO

1. Pisarstwo katechetyczne.....	103
1.1. Współpraca z redakcjami czasopism i podręczników katechetycznych	104
1.2. Wybrane zagadnienia z katechetyki	114
1.3. Zagadnienia psychopedagogiczne i duszpasterskie	136
2. Działalność dydaktyczno-badawcza	157
2.1. Nurt badań teoretyczno-empirycznych	157
2.2. Nauczanie katechetyki-problematyka wykładów.....	173
2.3. Prowadzenie prac magisterskich i doktorskich	180
3. Praktyka katechetyczna	185
3.1. Charakterystyka posługi katechetycznej	185

3.2. Ćwiczenia jako istotny element formacji studentów.....	191
3.3. Sympozja naukowe	197

ROZDZIAŁ III

ZNACZENIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ KSIĘDZA PROFESORA STANISŁAWA KULPACZYŃSKIEGO

1. Diagnozowanie i prognozowanie posługi katechetycznej	219
1.1. Katechetyczna dydaktyka modlitwy	220
1.2. Poszukiwanie wzorów osobowych i modelu katechety	243
1.3. Ocena w katechezie	252
2. Symbole w katechezie	270
2.1. Pojęcie, struktura i funkcje symbolu ukierunkowane katechetycznie.....	271
2.2. Katechetyczne wychowanie do odbioru symboli.....	277
3. Troska o formację katechetów	282
3.1. Ukierunkowania formacji katechetów.....	283
3.2. Formacyjny wymiar sympozjów, konferencji integracyjnych, warsztatów katechetycznych	287
 Zakończenie	 299
Bibliografia.....	305
Spis tabel	330
Aneksy.....	331

WSTĘP

Katecheza jest dla Kościoła, od początku jego istnienia, trwałym, niezbywalnym prawem i świętym obowiązkiem (por. CT 14)¹, wynikającym z polecenia Mistrza „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię” (Mk 16,15). Apostołowie byli wierni otrzymanemu posłannictwu, które przekazali swoim następcom, co potwierdzają Dzieje Apostolskie (por. Dz 1, 15-26; 16,1-5). Cała działalność św. Pawła była również głoszeniem Królestwa Bożego i nauczaniem o Panu Jezusie (por. Dz 28,31). Listy Pawła, a także listy Jakuba, Piotra, Jana i Judy pokazują, jak wyglądała katecheza w czasach apostoelskich. Gorliwość Kościoła w nauczycielskiej posłudze trwała nieustannie. Już w okresie poapostoelskim pojawiły się wybitne katechetyczne dzieła, będące do dziś znaczącymi wzorami. Na przestrzeni wieków, poszczególne sobory ukazywały katechezę jako istotną sferę życia Kościoła. Przyczyniały się do coraz lepszej organizacji pracy katechetycznej oraz wydawania katechizmów, dopingowały do wypełniania obowiązku katechizacji, inicjowały zapał i działanie oraz miały na celu poprawę jej sytuacji (por. CT 10-13).

Ogromne zasługi dla całego Kościoła oraz dla katechezy wniósł Sobór Trydencki (1545-1563). Papież Jan Paweł II w 1995 roku mówił: „Kościół potrafił znaleźć w Trydencie odwagę, aby dochować wierności Tradycji apostoelskiej, z nową energią podjął dążenie do świętości i zgromadził siły dla autentycznej odnowy duszpasterstwa: można zatem bez przesady powiedzieć, że sobór ten rozpoczął i ukształtował całą epokę w dziejach Kościoła i do dzisiaj przynosi dobroczynne owoce”². Sobór Trydencki „przyczynił się do znakomitego zorganizowania w Kościele pracy katechetycznej, a duchownych pobudził do wykonywania obowiązku katechizacji” (CT 13).

Troska o dobre, przynoszące owoc, głoszenie Ewangelii, nieustannie pobudzała i nadal pobudza Kościół do ciągłych poszukiwań. Przypowieść o siewcy (por. Mk 4, 3-8) jest inspiracją dla nauczania katechetycznego jako środka ewangelizacji świata³. Nie jest jednak łatwo znaleźć drogę do człowieka i dotrzeć do niego z Dobrą Nowiną, ponieważ Słowo Boże nie zawsze pada na ziemię żyzną. Dlatego katecheza musi otwierać się na przemiany zachodzące w świecie i „dążyć do nowego wyrażenia Ewangelii stosownie do

---

¹ Jan Paweł II. *Catechesi tradendae. Adhortacja apostoelska o katechizacji w naszych czasach*. W: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. 1. Kraków 1996 s. 3-64.

² Por. G. Polak. *Trydent – Kościół odrodzony*. W: *2000 lat chrześcijaństwa*. Księga 10 s. 21.

³ Por. Paweł VI. *Ewangelii nuntiandi. Adhortacja apostoelska o ewangelizacji w świecie współczesnym*. „*Życie i Myśl*” 1976 nr 10 s. 74-110.

ewangelizowanej kultury” (DOK 203)⁴ oraz dostosowywać przepowiadanie wiary do naszej epoki⁵. Skuteczne przekazywanie Objawienia wymaga również troski o nieustanną odnowę⁶.

Od Soboru Watykańskiego II rozpoczęła się „odnowa katechetyczna”⁷, która urzeczywistniała się m.in. w powstaniu ważnych dokumentów katechetycznych⁸, stanowiących podstawę dla obecnej katechezy. Pojawiły się również nowe, szybko ewoluujące kierunki i idee katechetyczne. Ten „bezcenny dar udzielony przez Ducha Świętego współczesnemu Kościołowi” (CT 3) należy nieustannie rozwijać. Jednak postęp dokona się jedynie wtedy, gdy wierni, mając świadomość obowiązków, jakie z tego daru wypływają, będą podejmować właściwe zadania. Wkrótce po zakończeniu Soboru biskupi apelowali o powszechną współodpowiedzialność za katechizację⁹. Podkreślili równocześnie, że katecheza „dotyczy naprawdę wszystkich wiernych, każdego zgodnie z jego warunkami życiowymi i szczególnymi darami czy charyzmatami”¹⁰. Synod wezwał wszystkich wiernych „do zrealizowania wspólnej odpowiedzialności”¹¹.

W adhortacji *Catechesi tradendae* Jan Paweł II powtórzył prośbę o podjęcie powyższego zadania. Mówił o odpowiedzialności wspólnej i zróżnicowanej za katechezę, będącej dziełem, „do którego cały Kościół winien czuć się zobowiązany i którego powinien pragnąć” (CT 16). Wielorakie powołanie jego członków nakłada na nich zróżnicowane obowiązki. Zarówno Biskup Rzymu, kapłani, zakonnicy, zakonnice, jacy i rodzice, nauczyciele, różni pracownicy Kościoła, katecheci i ludzie odpowiedzialni za środki społecznej informacji, mają – każdy w zakresie swoich kompetencji – ustalone, konkretne zadania w formowaniu świadomości wierzących. (por. CT 16). Można mówić więc o jednym zobowiązaniu, ale różnych obowiązkach.

---

⁴ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*. Poznań 1998.

⁵ Por. K. Tilmann. *Odnowa katechetyczna a praktyka nauczania religii*. „Collectanea Theologica” 40:1970 z. 4 s. 5.

⁶ Por. R. Murawski. *Potrzeba odnowy katechetycznej*. „Katecheta” 18:1974 nr 1 s. 21.

⁷ Por. Tamże; M. Finke. *Odnowa katechetyczna. Zarys katechezy kerygmatycznej*. W: *Pod tchnieniem Ducha Świętego*. Red. M. Finke. Poznań 1964 s. 559-590; Tilmann. *Odnowa katechetyczna* s. 5-18.

⁸ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Ogólna instrukcja katechetyczna Directorium Catechisticum Generale*. W: *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*. Red. W. Kubik. T. 2. Warszawa 1985 s. 91-192; Paweł VI. *Adhortacja apostolska o ewangelizacji*; Jan Paweł II. *Adhortacja apostolska o katechizacji*; Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*.

⁹ Sobór Watykański II nie wydał specjalnego dokumentu katechetycznego. Dopiero lata siedemdziesiąte zaowocowały głębszym zainteresowaniem zadaniami i posługą Słowa Bożego poprzez katechizację. Tej tematyce zostało poświęcone IV Zgromadzenie Ogólnego Synodu Biskupów w 1977 roku, zwołane do Rzymu przez Papieża Pawła VI. Na zakończenie synodu, 28 października, zebrani na nim Ojcowie skierowali do całego Kościoła Orędzie do Ludu Bożego *Współczesna katecheza zwłaszcza dzieci i młodzieży*. Por. Synod Biskupów. *Współczesna katecheza zwłaszcza dzieci i młodzieży. Orędzie do Ludu Bożego*. W: *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*. Red. W. Kubik. T. 2. Warszawa 1985 s. 31-47.

¹⁰ Tamże s. 41

¹¹ Tamże s. 42.

Odnowa katechetyczna nie stała by się faktem, gdyby konkretni ludzie nie poczuli się za nią odpowiedzialni. Zarówno katecheci – praktycy w katechezie, jak i katechetycy – teoretycy katechezy, przyczynili się do odrodzenia katechizacji na całym świecie w drugiej połowie XX wieku. Podjęte przez nich wysiłki spowodowały powstawanie nowych koncepcji katechetycznych oraz dostosowywanie katechezy do wciąż zmieniających się warunków ewangelizacyjnych. Ten ruch zmierzający do rozwoju katechezy nie mógłby dokonać się bez katechetyki – naukowej refleksji nad katechezą¹². Praktyka bez podstaw teoretycznych byłaby nieuporządkowana i przebiegałaby bez określonego kierunku. Dlatego tak ważni są ludzie, którzy próbują budować fundamenty dla działalności praktykujących katechetów.

Poszukując inspiracji do podjęcia tematu niniejszej dysertacji, należy cofnąć się do 2000 roku, kiedy to w Częstochowie odbyło się *Symposium Sekcji Wykładowców Katechetyki Wyższych Seminariów Duchownych w Polsce*, obradujące na temat wkładu wybitnych polskich katechetyków w odnowę i rozwój polskiej katechezy na przestrzeni XX wieku. Spotkanie stanowiło odpowiedź na wprowadzenie nowych wytycznych odnośnie do kształcenia w seminariach duchownych w Polsce¹³. Wśród obowiązkowych przedmiotów wymieniono m.in. przedmioty filozoficzne, teologiczne, pastoralne oraz psychologiczno-pedagogiczno-katechetyczne. W ostatniej grupie znalazło się zagadnienie czołowych postaci w rozwoju ruchu katechetycznego¹⁴. Choć jednoznaczne wskazanie, kto z nich zasłużył się najbardziej, nie było proste¹⁵, to jednak z okresu pierwszego półwiecza wybrano ks. Walentego Gadowskiego oraz ks. Zygmunta Bielawskiego. Natomiast w okresie powojennym wybitną działalnością katechetyczną charakteryzowali się: ks. Józef Wojtukiewicz, ks. Marian Finke, ks. Franciszek Blachnicki, ks. Mieczysław Majewski oraz ks. Jan Charytański¹⁶. Dokonana selekcja była podyktowana sympozjalnym charakterem spotkania, który zmusił organizatorów do ograniczenia ilości przedstawianych opracowań na temat wybitnych polskich osobistości katechetycznych.

Na początku XXI wieku można jednoznacznie stwierdzić, że grono znaczących postaci dla polskiej katechezy w okresie posoborowym znacznie się poszerzyło. Można w tym prominentnym gronie wspomnieć bp E. Materskiego, ks. R. Murawskiego, ks. W. Kubika, ks.

---

¹² Por. P. Tomasiak. *Pojęcie katechetyki*. W: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 201.

¹³ Zob. Konferencja Episkopatu Polski. *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*. Częstochowa 1999.

¹⁴ Por. R. Murawski. *Wprowadzenie*. W: *Sto lat polskiej katechezy. Wkład wybitnych polskich katechetyków w odnowę polskiej katechezy*. Red. R. Czekalski. Kraków 2001 s. 9.

¹⁵ Zob. *Słownik katechetyków polskich XX wieku*. Red. R. Czekalski. Warszawa 2003.

¹⁶ Po symposium wydano publikację, której celem było przybliżenie czołowych postaci w realizacji odnowy katechetycznej w Polsce. Por. *Sto lat polskiej katechezy. Wkład wybitnych polskich katechetyków w odnowę polskiej katechezy*. Red. R. Czekalski. Kraków 2001.

J. Szpeta i ks. S. Kulpaczyńskiego. W uniwersyteckich ośrodkach naukowych oraz w zespołach naukowców działających przy seminariach duchownych w Polsce, rozwija działalność również wielu innych katechetów, którzy dbają, by dzieło odnowy, rozpoczęte po Soborze było systematycznie realizowane.

Można więc zaryzykować stwierdzenie, że publikację będącą pokłosiem *Symposium Sekcji Wykładowców Katechetyki Wyższych Seminariów Duchownych w Polsce*, które odbyło się w dniach 26-27 września 2000 roku należy uzupełnić o przybliżenie działalności naukowej kolejnych osób, które odegrały w czasie rozkwitu polskiej myśli katechetycznej znaczącą rolę, a zostały w ww. publikacji z różnych względów pominięte¹⁷. Do takich postaci niewątpliwie należy ks. prof. dr. hab. Stanisław Kulpaczyński.

Należy też wspomnieć o pięknym zwyczaju, że wybitnym pracownikom naukowym w hołdzie za ich działalność dla dobra katechetyki, wręczane są tzw. księgi pamiątkowe¹⁸. Splot różnych wydarzeń losowych sprawił, że ks. Kulpaczyńskiemu takiej księgi nigdy nie przygotowano i uroczyste nie wręczono. Nie było więc oficjalnego podsumowania jego wkładu ani w rozwój katechetyki polskiej, jak również w rozwój Specjalizacji Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie. Dzieło jego życia domaga się jednak życzliwego zauważenia i oficjalnego dowartościowania.

Kolejną motywacją dla powstania niniejszej dysertacji były przemiany, jakie dokonały się pod koniec ostatniej dekady XX wieku, a swój finał miały w szkolnym nauczaniu religii w 2010 roku¹⁹. Pojawiła się bowiem konieczność nowelizacji *Podstawy programowej katechezy* z 2001 roku, co było uwarunkowane zmianami w systemie oświaty, dotyczącymi podstawy

---

¹⁷ W 2005 roku została wręczona Księga jubileuszowa ks. R. Murawskiemu. Zob. *Abyśmy podtrzymywali nadzieję. Księga jubileuszowa ku czci Ks. Romana Murawskiego SDB*. Red. P. Tomasiak. Warszawa 2005. Trwają także prace nad rozprawą doktorską, której celem będzie omówienie dorobku zmarłego 24 marca 2012 roku ks. bp E. Materskiego.

¹⁸ Można tu wymienić przykładowo ks. Bronisława Twardzickiego, bp Gerarda Kusza, s. Halinę Wrońską. Zob. *Katecheza w służbie wiary*. Red. W. Janiga, T. Kocór. Przemyśl 2004 z podtytułem *Księga Pamiątkowa dedykowana Księdzu Pralutowi Doktorowi Bronisławowi Twardzickiemu; Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak [i in.]. Opole 2004 z podtytułem *Księga Pamiątkowa dedykowana ks. bp G. Kuszowi wykładowcy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 65. Rocznicy urodzin*. Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II dnia 9 października 2012 roku zorganizowano sympozjum *Kierunki wychowawcze w katechezie*, podczas którego została wręczona *Księga Pamiątkowa dedykowana s. H. Wrońskiej w 65. rocznicę urodzin*. Jednocześnie B. Twardzicki, bp. G. Kusz oraz s. H. Wrońska zostali wymienieni w *Słowniku katechetów polskich*. Zob. R. Bednarczyk. *Wrońska Halina*. W: *Słownik katechetów polskich XX wieku*. Red. R. Czekalski. Warszawa 2003 s. 280-281; T. Hryhorowicz. *Kusz Gerard Alfons*. W: *Słownik katechetów polskich XX wieku* s. 125-126; M. Paszecka. *Twardzicki Bronisław*. W: *Słownik katechetów polskich XX wieku* s. 258.

¹⁹ „Wobec przemian dokonujących się w systemie oświaty wyznaniowe organy powinny zająć postawę czynną. Wyraża się ona w podejmowaniu dyskusji na temat reform, szukania koncepcji najbardziej adekwatnej do obowiązujących w szkole regulacji programowych, tworzeniu dokumentów w języku zrozumiałym dla szkoły (...) Chodzi zatem o to, by w ramach obecnej reformy włączyć się w jej nurt, dążąc do zagwarantowania wychowaniu religijnemu adekwatnego miejsca w systemie edukacyjnym szkoły publicznej”. W: P. Tomasiak. *Konieczność zmian programowych w nauczaniu religii?* „Katecheta” 53:2009 nr 12 s. 43.

programowej kształcenia ogólnego. Opracowano również nowy *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*²⁰. Zmienił się także Przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski²¹. Można więc powiedzieć, że, po dwudziestolecium obecności nauczania religii w szkole, rozpoczął się kolejny etap w historii polskiej katechezy. Nowa sytuacja zmusiła do różnorodnych bilansów tego co było i debat nad tym, co nowe²². W ten nurt podsumowań wpisuje się również niniejsza rozprawa, w której przemiany zostaną ukazane perspektywie naukowych dokonań ks. Kulpaczyńskiego.

Jednak podstawowym impulsem do przygotowania dysertacji było odejście Profesora na zasłużoną emeryturę po zakończeniu roku akademickiego 2007/2008. Ks. S. Kulpaczyński już od roku 1970/1971 wykładał w Salezjańskim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, natomiast od 1976/1977 był pracownikiem naukowo-dydaktycznym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Profesor przez ponad trzydzieści lat zajmował się katechetyką i katechezą. Dokonanie analizy jego bogatego dorobku naukowego wydaje się prawdziwą i w pełni uzasadnioną naukowo koniecznością.

Celem niniejszej dysertacji jest próba ukazania całokształtu jego aktywności wychowawczej i twórczości katechetycznej. Problem podjęty w dysertacji można wyrazić pytaniem: Jaki jest wkład ks. prof. dr hab. S. Kulpaczyńskiego w katechetykę polską? Zajmując się tak postawionym problemem badawczym, należy omówić trzy główne kwestie.

---

²⁰ Od roku szkolnego 2009/2010 zaczęła obowiązywać nowa podstawa kształcenia ogólnego. Pracom nad jej opracowaniem i wprowadzeniem towarzyszyły równocześnie prace, mające na celu nowelizację *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* z 2001 roku. Tekst nowej *Podstawy* został przyjęty przez Konferencję Episkopatu Polski 8 marca 2010 roku. Natomiast Program nauczania religii został przyjęty podczas posiedzenia Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w Białymstoku dnia 9 czerwca 2010 roku. Zob. Konferencja Episkopatu Polski. *Podstawa programowa Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2010; Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*. Kraków 2010.

²¹ Zob. *O dziesięciu latach katechezy... Na koniec drugiej kadencji przewodniczenia Komisji Wychowania Katolickiego, z księdzem Arcybiskupem Kazimierzem Nyczem rozmawia Aleksandra Bałoniak*. „Katecheta” 54:2010 nr 3 s. 3-10; *Na początku drogi... Z Księdzem Biskupem Markiem Mendykem nowym Przewodniczącym Komisji Wychowania katolickiego rozmawia Aleksandra Bałoniak*. „Katecheta” 54:2010 nr 6 s. 3-6.

²² Zob. T. Panuś. *10 razy „TAK” czyli próba bilansu 20 lat nauczania religii w polskiej szkole*. „Katecheta” 53:2009 nr 9 s. 43-49; T. Panuś. *Pięć zadań stojących przed nauczaniem religii w polskiej szkole*. „Katecheta” 53:2009 nr 9 s. 49-52; J. Poniewierski. *„Cienie” katechezy szkolnej*. „Katecheta” 53:2009 nr 9 s. 38-43; Tomasiak. *Konieczność zmian programowych* s. 41-45; *Katecheci o katechezie... po 19 latach w szkole. Z katechetami z sześciu polskich diecezji rozmawia Aleksandra Bałoniak*. „Katecheta” 53:2009 nr 9 s. 56-62; A. Suwart. *Nadgryziony owoc wolności. O nauczaniu religii w szkołach powszechnych po 1989 roku słów kilka...* „Katecheta” 53:2009 nr 9 s. 53-55; A. Zellma. *Szkolna katecheza – między rzeczywistością a spełnionymi i niespełnionymi oczekiwaniami. Komunikat z badań*. „Katecheta” 54:2010 nr 7-8 s. 4-18; *List Episkopatu z okazji 20. Rocznicy powrotu katechezy do szkoły „Poznać prawdę, a prawda was wyzwoli”* (J 8, 32). „Katecheta” 54:2010 nr 9 s. 4-5; A. Zellma. *Nowa jakość planowania wymagań edukacyjnych w szkolnym nauczaniu religii – szanse i bariery Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*. „Katecheta” 54:2010 nr 9 s. 6-16; W. Lechów. *Debata nad oceną katechezy szkolnej z perspektywy dwóch dekad*. „Katecheta” 54:2010 nr 2 s. 54-59; *Dwadzieścia lat katechezy w szkole*. Red. J. Kotowski, S. Dziekoński. Warszawa-Łomża 2010.

Po pierwsze, szeroką panoramę uwarunkowań aktywności naukowej Profesora²³. Po drugie, jego działalność katechetyczną na kilku płaszczyznach. Po trzecie, wartość jego charakterystycznych idei naukowych dla rozwoju katechetyki i katechizacji. Będą one odpowiedzią na szczegółowe pytania problemowe sformułowane następująco: Jakie czynniki miały wpływ na kształt działalności ks. S. Kulpaczyńskiego na polu katechetyki? W jakich kierunkach przebiegała aktywność katechetyczna Profesora? Jakie jest znaczenie najważniejszych kwestii katechetycznych podejmowanych przez ks. S. Kulpaczyńskiego?

Terminy użyte w temacie rozprawy *Wkład księdza profesora Stanisława Kulpaczyńskiego w rozwój katechetyki*, są powszechnie znane i nie ma potrzeby ich wyjaśniania. Wyjątek stanowi termin „katechetyka”. Jest to „dziedzina teologii pastoralnej zajmująca się refleksją nad katechezą, katechizacją i chrześcijańskim wychowaniem do dojrzałej postawy wiary”²⁴, lub względnie całościowa i zintegrowana refleksja ukierunkowana na praktykę, choć nie sprowadzająca się do niej. Pochodzi od gr. *katechein* – odpowiadać, nauczać ustnie. W jej rozwoju wyróżnia się cztery fazy: opis działań katechetycznych, opracowywanie treści dla rozwoju wiary, tworzenie koncepcji katechezy, uzasadnianie teorii i praktyki katechetycznej²⁵. Za pionierów katechetyki uznaje się M. I. Schmidta, który zaproponował ożywienie mechanicznego przyswajania sformułowań katechizmowych za pomocą stawianych pytań oraz J. I. Felbigera, który wprowadził do katechezy historię biblijną, ukazującą doświadczenia narodu wybranego w relacjach z Bogiem. Do nadania katechetyce statusu nauki traktującej o metodyce katechetycznej przyczynili się: J. Spendou, V. A. Winter, J. M. Leonhard, F. Schmidt, J. Weinkopf. Natomiast J. B. Hirscher wskazał główne zadania katechetyki jako dyscypliny naukowej²⁶.

Wyróżnia się następujące działy katechetyki: katechetyka fundamentalna, katechetyka materialna, katechetyka formalna, katechetyka szczegółowa. Katechetyka materialna oraz formalna mają charakter normatywny, korzystając z osiągnięć innych dyscyplin – teologii,

---

²³ Ksiądz Stanisław Kulpaczyński urodził się 17 czerwca 1936 roku w Łętowni w powiecie przemyskim. Święcenia kapłańskie otrzymał 16 czerwca 1962 roku z rąk bp Juliana Groblickiego. Następnie katechizował w Kielcach, Poznaniu i Lublinie. Rozprawę doktorską obronił w 1974 roku. Dnia 12 grudnia 1989 roku odbył kolokwium habilitacyjne na podstawie publikacji *Katechetyczna dydaktyka modlitwy*. W 1996 roku otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, natomiast w 2003 roku - tytuł profesora zwyczajnego na podstawie monografii *Symbole w odbiorze katechizowanych dzieci*. Był wykładowcą Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1976-2008 oraz Salezjańskiego Seminarium Duchownego w Krakowie w latach 1970-1998. Wykładał również na Studiach Podyplomowych w Kielcach i Sandomierzu. Był kierownikiem Katedry Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej KUL (1989-2008) oraz kuratorem Katedry Katechetyki Integralnej KUL (1999-2004). Dnia 1 października 2008 roku przeszedł na emeryturę. Zob. S. Kulpaczyński. *Katechetyczna dydaktyka modlitwy*. Lublina 1989; Tenże. *Symbole w odbiorze katechizowanych dzieci*. Lublin 2002.

²⁴ M. Majewski. *Katechetyka*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.], kol. 1021.

²⁵ Por. Tamże.

²⁶ Por. Tamże kol. 1022.

psychologii, pedagogiki, dydaktyki, socjologii, poszukują stosownych metod i środków wychowania do wiary. Katechetyka fundamentalna „wypracowuje koncepcje i rozwija teologię katechezy, bada jej cel, naturę, podmiot oraz miejsce w zbawczej działalności Kościoła”²⁷. Katechetyka materialna oscyluje wokół porządkowania ważnych treści katechezy w programach, podręcznikach i procesie nauczania religii. Katechetyka formalna prowadzi rozważania nad następującymi kwestiami: kryteria normujące praktyczną działalność katechetów (szczególnie kryteria doboru celów i zasad treści katechezy); sposoby postępowania katechety i katechizowanych w procesie dydaktycznym oraz w całym procesie religijnym; problemy związane z opracowaniem i ustalaniem celów, treści sposobów i zasad wychowania religijnego na różnych etapach rozwoju człowieka. Katechizacja w kolejnych etapach rozwoju psychologicznego i umysłowego stanowi przedmiot badań katechetyki szczegółowej, która korzysta z innych nauk, takich jak np. pedagogika, psychologia, teologia, a także z doświadczeń duszpasterskich²⁸.

Pod drugiej wojnie światowej w katechetyce powstały m.in. następujące kierunki: dydaktyczny, pedagogiczny, kerygmaticzny, antropologiczny, biblijno-hermeneutyczny, polityczny, egzystencjalny, terapeutyczny, korelacyjny. Katechetyka dydaktyczna „zajmuje się procesem, uwarunkowaniami, sposobami i skutecznością przekazu treści wiary”²⁹. Katechetykę pedagogiczną interesuje podmiot katechetyczny, zwłaszcza relacje międzypersonalne wraz z ich znaczeniem ogólnoludzkim i eklesjalnym. Katecheza wyprowadzona ze Słowa Bożego jest przedmiotem zainteresowań katechetyki kerygmaticznej. Katecheza ukierunkowana na człowieka żyjącego w określonym środowisku, dzielącego jego problemy i rozwiązującego je w świetle Słowa Bożego i nauczania Kościoła stanowi główne osiągnięcie katechetyki antropologicznej³⁰. Katechetyka biblijno-hermeneutyczna zajmuje się „zespoleciem świata biblijnego ze współczesnym, a tym samym wewnętrznym i dynamicznym odczytaniem współczesności ukierunkowanej na przyszłość”³¹. Uświadomieniem wartości i problemów ludzkiego życia, które powinny wpływać na treść oraz metodę katechezy zajmuje się katechetyka egzystencjalna. Celem katechetyki politycznej jest ukazanie obecnej w świecie współczesnym niesprawiedliwości społecznej oraz wyzwalanie wrażliwości wiernych na potrzebę wolności, sprawiedliwości i miłości chrześcijańskiej. Katecheza zindywidualizowana, będąca w bezpośrednim kontakcie z

---

²⁷ Z. Marek. *Podział katechetyki*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.], kol. 1022.

²⁸ Por. Tamże kol. 1022-1023.

²⁹ Por. M. Majewski. *Kierunki w katechetyce*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.], kol. 1023-1024.

³⁰ Por. Tamże kol. 1023.

³¹ Tamże.

katechizowanym, uwzględniająca jego osobiste problemy oraz przywracająca człowiekowi poczucie sensu życia zaproponowana została przez katechetykę terapeutyczną³². Katechetyka korelacji „zajmuje się różnymi aspektami i zagadnieniami katechezy, dążąc do takiej, która łączy objawienie Boże i doświadczenie człowieka”³³.

Jeśli chodzi o polską katechetykę, to trzeba zaznaczyć, że przeszczepia na grunt Polski tendencje obecne na zachodzie Europy. Kierunek dydaktyczno-metodyczny obecny był w twórczości m. in. W. Kosińskiego i Z. Bielawskiego, natomiast kierunek pedagogiczny przez J. Boczara, J. Krystosika, J. Dajczaka, W. Gadowskiego. Najbardziej znaczącymi postaciami dla kierunku kerygmatycznego byli: J. Charytański, E. Materski, F. Blachnicki. Natomiast M. Finke, J. Charytański, R. Murawski byli przedstawicielami nurtu antropologiczno-egzystencjalnego. Twórcą kierunku integralnego był M. Majewski³⁴.

Powyższa krótka prezentacja definicji katechetyki, jej historii jako dyscypliny naukowej, prekursorów oraz kierunków i głównych przedstawicieli w XX wieku ma na celu przedstawienie ogólnej perspektywy tej dziedziny teologii pastoralnej, z tego względu, że niniejsza dysertacja za główny punkt odniesienia obrała właśnie katechetykę oraz jej wybitnego przedstawiciela w osobie ks. S. Kulpaczyńskiego³⁵. Zostanie także napisana na seminarium z katechetyki fundamentalnej.

Jeśli chodzi o stan badań związany z tematem rozprawy, to należy zaznaczyć, że dotychczas katechetyczny dorobek Profesora nie został opracowany, poza zebraniem opublikowanych pozycji ks. Kulpaczyńskiego w *Bibliografii katechetycznej 1945-1995*³⁶ oraz w *Bibliografii katechetycznej 1996-2000*³⁷. Pojawiło się również hasło słownikowe, przedstawiające krótko osobę i zainteresowania naukowe ks. Kulpaczyńskiego³⁸. Lapidarne wzmianki na jego temat były obecne artykułach przedstawiających organizację i działalność Instytutu Teologii Pastoralnej³⁹ oraz w publikacji pt. *Salezjanie w Polsce 1945-1989*⁴⁰. Jednak

---

³² Por. Tamże.

³³ Tamże.

³⁴ Por. C. Rogowski. *Katechetyka w Polsce*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.]. kol. 1024-1025.

³⁵ Ze względów językowych w korpusie pracy będzie używane zamiennie słowo Profesor na określenie osoby ks. S. Kulpaczyńskiego.

³⁶ Zob. *Bibliografia katechetyczna 1945-1995*. Oprac. R. Murawski, R. Czekalski, J. Tochmański. Warszawa 1999 s. 52, 79, 86, 95, 99, 137-138, 149, 153, 158, 180, 185, 196-197, 224, 228, 240, 245, 250, 276, 285, 290, 294, 299, 301, 306, 313, 320, 325, 340.

³⁷ Zob. *Bibliografia katechetyczna 1996-2000*. Oprac. R. Czekalski, R. Murawski. Warszawa 2002 s. 13, 34, 6, 42, 43, 45, 48, 55, 63, 67, 68, 70, 77, 82, 87, 91, 93, 104, 108, 113, 126, 127, 130, 132, 133, 147, 159.

³⁸ R. Bednarczyk. *Kulpaczyński Stanisław*. W: *Słownik katechetyków polskich XX wieku*. Red. R. Czekalski. Warszawa 2003 s. 122-125.

³⁹ Por. K. Wojaczek. *Organizacja i działalność naukowo-dydaktyczna Instytutu Teologii Pastoralnej w latach 1958-1983*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 32:1985 z. 6 s. 113-120; Wojaczek K. *Zarys działalności Instytutu Teologii Pastoralnej w pierwszym dwudziestopięcioleciu jego istnienia*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 32:1985 z. 6. 73-120; Wrońska H. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL za*

trzeba zaznaczyć, że wszystkie wiadomości przedstawione we wspomnianych publikacjach miały przede wszystkim charakter biograficzny oraz dotyczyły działalności organizacyjnej ks. Kulpaczyńskiego. Natomiast nigdzie nie przedstawiono pełnego opracowania dorobku katechetycznego Profesora.

W rozprawie zostaną wykorzystane liczne źródła i materiały archiwalne. Jeśli chodzi o dokumenty soborowe, to trzeba zaznaczyć, że będą one stanowić punkt odniesienia dla poprawności rozważań i ich zgodności z Magisterium Kościoła. Wykorzystane zostaną dwie konstytucje: *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen gentium*⁴¹, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym Gaudium et spes*⁴² oraz *Dekret o formacji kapłanów Optatam totius*⁴³. Niezwykle istotnym źródłem dla niniejszej dysertacji będzie *Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach Catechesi tradendae*⁴⁴. Z dokumentów nauczania papieża wykorzystana zostanie ponadto *Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym Evangelii nuntiandi*⁴⁵. Autor odwoła się także, choć w mniejszym stopniu, do dwóch posynodalnych adhortacji Jana Pawła II, a mianowicie do *Posynodalnej adhortacji apostolskiej o formacji kapłanów we współczesnym świecie Pastores dabo vobis*⁴⁶ oraz do *Posynodalnej adhortacji apostolskiej o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym Familiaris consortio*⁴⁷.

Z dokumentów Stolicy Apostolskiej najczęściej wykorzystywanym źródłem będzie *Dyrektorium ogólne o katechizacji*⁴⁸. Autor bardzo często odwoła się także do *Ogólnej Instrukcji Katechetycznej Directorium Catechisticum Generale*⁴⁹. Stanowią one bowiem najważniejsze, wraz z *Catechesi tradendae*, dokumenty katechetyczne wydane przez Stolicę

---

okres 1989/90 - 1994/95. „Roczniki Teologiczne” 1997 z. 6 s. 209-249; H. Słotwińska. *Kronika poświęcona działalności Instytutu Teologii Pastoralnej w roku 1996/97 i 1997/98*. „Roczniki Teologiczne” 46:1999 z. 6 s. 430-457; A. Kiciński. *Katechetyka na KUL-u*. „Katecheta” 53:2009 nr 11 s. 12-20; A. Kiciński. *Specjalizacja Katechetyki*. W: *50 lat Teologii Pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*. Red. Cz. Krakowiak [i in.]. Lublin 2009 s. 211-226.

⁴⁰ Por. J. Pietrzykowski. *Salezjanie w Polsce 1945-1989*. Warszawa 2007 s. 186, 411, 422.

⁴¹ Sobór Watykański II. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen gentium*. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Poznań 2002 s. 104-166.

⁴² Sobór Watykański II. *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym Gaudium et spes*. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Poznań 2002 s. 526-606.

⁴³ Sobór Watykański II. *Dekret o formacji kapłanów Optatam totius*. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Poznań 2002 s. 281-301.

⁴⁴ Jan Paweł II. *Catechesi tradendae* s. 3-64.

⁴⁵ Paweł VI. *Evangelii nuntiandi* s. 74-110.

⁴⁶ Jan Paweł II. *Pastores dabo vobis. Posynodalna adhortacja apostolska o formacji kapłanów we współczesnym świecie*. Wrocław 1995.

⁴⁷ Jan Paweł II. *Familiaris consortio. Posynodalna adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*. W: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. 1. Kraków 1996 s. 65-160.

⁴⁸ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*.

⁴⁹ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Ogólna instrukcja katechetyczna Directorium Catechisticum Generale* s. 91-192.

Apostolską w okresie działalności naukowej ks. S. Kulpaczyńskiego. Również *Kodeks Prawa Kanonicznego* kilkakrotnie będzie punktem odniesienia dla podejmowanych refleksji⁵⁰.

Pierwszorzędnym dokumentem Kościoła w Polsce, który stanie się ważnym punktem odniesienia będzie *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*⁵¹. Spowodowane to jest m.in. koniecznością doprecyzowania tematu dysertacji, albowiem przedmiotem podjętych rozważań będzie wkład Profesora w katechetykę polską. Jest to dokument wyjątkowy, ponieważ dla „*Podstawy Programowej* można w dziejach polskiej katechezy znaleźć jakies odpowiedniki czy wzorce, z którymi można by ją porównać, choćby *Ramowy program katechizacji* z 1971 roku, to *Dyrektorium Katechetyczne* jest na mapie katechezy polskiej dokumentem zupełnie nowym”⁵². W związku z tym nie może go zabraknąć jako istotnego źródła tejże rozprawy.

W prezentowaniu polskiej panoramy katechetycznej konieczne będzie przywołanie *Podstawy programowej Kościoła Katolickiego w Polsce*, przede wszystkim z 2001 roku⁵³, która pojawiła się i funkcjonowała w okresie działalności naukowo-badawczej ks. S. Kulpaczyńskiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Zasadne będzie także odniesienie się do jej pierwszej nowelizacji z 2010 roku⁵⁴.

Jeśli chodzi o polskie programy katechetyczne to ich wykorzystanie w pracy będzie uwarunkowane przede wszystkim podjęciem tematyki dotyczącej przedstawienia sposobów urzeczywistniania się odnowy katechetycznej w Polsce. Z całą pewnością stanowią one przejaw jej realizacji na gruncie polskim. Autor zatem odwoła się przede wszystkim do *Programu nauczania religii* z 2001 roku⁵⁵ oraz do późniejszego – z 2010 roku⁵⁶, jednak tylko w celu uzupełnienia informacji dotyczących całościowej panoramy katechetycznej po Soborze Watykańskim II. Nie zabraknie również krótkiej prezentacji *Ramowego programu katechizacji z 1971 roku*⁵⁷. Szczególnym sposobem odrodzenia katechetycznego w Polsce była i jest katecheza parafialna, dlatego pożyteczne dla niniejszej rozprawy będzie

---

⁵⁰ *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Poznań 1984.

⁵¹ Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*.

⁵² R. Murawski. *Filozofia polskiego Dyrektorium Katechetycznego*. W: *Katecheza w służbie wiary*. Red. W. Janiga, T. Kocór. Przemyśl 2004 s. 47.

⁵³ Konferencja Episkopatu Polski. *Podstawa programowa Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2002.

⁵⁴ Konferencja Episkopatu Polski. *Podstawa programowa Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2010.

⁵⁵ Komisja Wychowania katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. *Program nauczania religii*. Kraków 2001.

⁵⁶ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*. Kraków 2010.

⁵⁷ Konferencja Episkopatu Polski. *Ramowy program katechizacji w zakresie szkoły podstawowej (I-VIII)*. Warszawa 1971; Konferencja Episkopatu Polski. *Ramowy program katechizacji w zakresie szkoły średniej (I-IV)*. Warszawa 1971.

wykorzystanie *Programu katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*⁵⁸. Nie można zapomnieć też o programach nauczania religii dla uczniów z upośledzeniem umysłowym⁵⁹, bowiem kolejnym wymiarem odnowy katechetycznej jest rozwój katechezy osób wymagających szczególnej troski. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* przypomina, że należy „uniknąć ryzyka polegającego na spychaniu katechezy specjalistycznej na margines duszpasterstwa wspólnotowego” (DOK 189).

Niezwykle prężnym przejawem odnowy katechetycznej po Soborze Watykańskim II okazało się opracowywanie licznych podręczników i innych materiałów do nauczania religii oraz katechezy parafialnej. Dlatego w dysertacji nie zabraknie odniesień do wiodących podręczników, przy okazji refleksji na temat sposobów posoborowego odrodzenia katechetycznego, a także przy omawianiu kwestii oscylującej wokół pisarstwa katechetycznego ks. S. Kulpaczyńskiego.

Seria podręczników pod redakcją ks. M. Majewskiego⁶⁰ będzie najcenniejszą grupą polskich podręczników omówioną w niniejszej rozprawie. Spowodowane jest to faktem, że w tych materiałach opublikowane zostały katechezy opracowane przez ks. S. Kulpaczyńskiego. Jest to jedna z płaszczyzn katechetycznej działalności Profesora.

Ponadto, najstarszą serią podręcznikową, do której odniesie się autor będzie seria podręczników zatytułowana *Bóg z nami*, która powstała na bazie *Ramowego programu nauczania katechizacji* z 1971 roku pod redakcją J. Charytańskiego i W. Kubika⁶¹. Kolejna seria, o której będzie mowa w dysertacji to *Spotkania z Bogiem* opracowane pod

---

⁵⁸ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski i Rada do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Program katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Kraków 2004.

⁵⁹ A. Kielar, J. Tomczak. *Program nauczania religii na I etap edukacyjny (kl. I-III) dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym*. „Bóg kocha mnie”. W: A. Kielar, J. Tomczak. „W ramionach Ojca”. *Program nauczania religii uczniów z upośledzeniem umysłowym*. Gniezno 2002 s. 6-32; A. Kielar, J. Tomczak. *Program nauczania religii na II etap edukacyjny (kl. IV-VI) dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym*. „Bóg prowadzi mnie”. W: Tamże s. 33-59; A. Kielar, J. Tomczak. *Program nauczania religii na III etap edukacyjny (Gimnazjum kl. I-III) dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym*. „Bóg uświęca mnie”. W: Tamże s. 60-91.

⁶⁰ *Od religii do wiary*. Cz. 1. Red. M. Majewski. Kraków 1980; *Wspólnota zbawienia*. Cz. 2. Red. M. Majewski. Kraków 1981; *Świadectwo chrześcijańskie*. Cz. 3. Red. M. Majewski. Kraków 1981; *Wierność dziedzictwu*. Cz. 4. Red. M. Majewski. Kraków 1982; *Spełnienie obietnicy*. Cz. 5. Red. M. Majewski. Kraków 1984; *Spełnienie obietnicy*. Cz. 5. Red. M. Majewski. Lublin 1982, Warszawa 1989; *Tajemnica Boga i człowieka*. Red. M. Majewski. Lublin 1980; *Spotkanie człowieka z Bogiem*. Red. M. Majewski. Lublin 1984; *Dar Boży*. Red. M. Majewski. Łódź 1985; *Życie Kościoła*. Red. M. Majewski. Łódź 1985; *Odpowiedzialność chrześcijańska*. Red. M. Majewski. Łódź 1985.

⁶¹ *Bóg z nami*. Cz. 1. Red. J. Charytański, W. Kubik. Kraków 1968; *Bóg z nami*. Cz. 2. Red. J. Charytański, W. Kubik. Kraków 1968; *Bóg z nami*. Cz. 3. Red. J. Charytański, W. Kubik. Kraków 1974; *Bóg z nami*. Cz. 4. Red. J. Charytański, W. Kubik. Kraków 1974.

kierownictwem J. Charytańskiego, R. Murawskiego i A. Spławskiego⁶². Autor odniesie się także do materiałów do katechezy parafialnej – wydawnictwa WAM⁶³ oraz ośrodka poznańskiego⁶⁴. W celu dopełnienia panoramy różnych podręczników do nauczania religii i katechizacji, pokrótce przedstawione będą także materiały katechetyczne dla dzieci specjalnej troski m.in. Z. Rybarczyk⁶⁵ oraz W. Gałczyńskiej⁶⁶. Uwzględnione zostaną również podręczniki metodyczne dla katechetów uczących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym na I, II i III etapie edukacyjnym⁶⁷.

Kolejna grupa źródeł to źródła archiwalne. Niezwykle cenne dla dysertacji będą dwie kroniki: *Kronika Zakładu Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Kronika Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej KUL*. Pierwsza z nich, za okres 1973/1974 – 1998/1999 była prowadzona przez ks. M. Majewskiego z pomocą ks. S. Kulpaczyńskiego, który od 1977 roku wykonywał fotografie zamieszczane w *Kronice*. Natomiast od momentu jego śmierci do 2000/2001 *Kronikę* prowadził ks. S. Kulpaczyński. *Kronika* ta jest w posiadaniu Profesora. Natomiast ks. M. Zając z pomocą studentów i doktorantów prowadził *Kronikę Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej* w latach 2001/2002 – 2008/2009. Jest ona dostępna w Archiwum Specjalizacji Katechetyki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jeśli chodzi o osobę Profesora, to w *Kronikach* pojawiały się krótkie notatki z okazji uzyskiwania przez niego kolejnych stopni naukowych⁶⁸, informacje o prowadzonych

---

⁶² *Spotkania z Chrystusem*. Cz. 1. Red. J. Charytański, R. Murawski, A. Spławski. Kraków 1994; *Spotkania Bogiem w Kościele*. Cz. 2. Red. J. Charytański, R. Murawski, A. Spławski. Kraków 1994; *Spotkania z Bogiem w prawdzie*. Cz. 3. Red. J. Charytański, R. Murawski, A. Spławski. Kraków 1995; *Spotkania z Bogiem w świecie*. Cz. 4. Red. J. Charytański, R. Murawski, A. Spławski. Kraków 1999.

⁶³ *Drogi i ścieżki. powołania. Materiały do katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Red. A. Królikowska. Kraków 2005

⁶⁴ *Przypatrzenie się powołaniu waszemu. Materiały do katechizacji parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Red. J. Szpet, D. Bryl. Poznań 2004.

⁶⁵ Z. Rybarczyk. *Przyjdź, Panie Jezu! Katechezy, przygotowanie dzieci opóźnionych w rozwoju umysłowym do pierwszej Komunii św. przeznaczone dla duszpasterzy, katechetów, rodziców*. Poznań 1965.

⁶⁶ W. Gałczyńska. *Mów do nas, Panie Jezu. Przygotowanie do spowiedzi i Komunii Świętej*. Katowice 1975; W. Gałczyńska. *Z pomocą dzieciom specjalnej troski. Katechezy i pomoce rysunkowe do książki „Mów do nas, Panie Jezu”*. Katowice 1977; W. Gałczyńska. *Tak Bóg ukochał nas*. Katowice 1981.

⁶⁷ *Podręcznik metodyczny Bóg kocha mnie – dla katechetów uczących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym na I etapie edukacyjnym (kl. 1-3)*. Red. A. M. Kielar. Gniezno 2004; *Podręcznik metodyczny Bóg prowadzi mnie – dla katechetów uczących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym na III etapie edukacyjnym (kl. 4-6)*. Red. A. M. Kielar. Gniezno 2004; *Podręcznik metodyczny Bóg uświeca mnie – dla katechetów uczących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym na III etapie edukacyjnym (kl. 1-3 gimnazjum)*. Red. A. M. Kielar. Gniezno 2004.

⁶⁸ „12 grudnia 1989 Ks. dr St. Kulpaczyński odbył kolokwium habilitacyjne. Tym samym katedra wzmocniła swoją samodzielność, gdyż pracuje w niej dwóch samodzielnych pracowników z katechetyki: Ks. prof. dr hab. M. Majewski i Ks. dr hab. St. Kulpaczyński”. W: *Kronika Zakładu Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, wpis z roku akademickiego 1989/1990. Dalej skrót KZK wraz z rokiem akademickim, w którym zamieszczono przywoływane informacje i programy; „Awans roku! W kwietniu 2003 roku ks. prof. S. Kulpaczyński otrzymał tytuł *Profesora Zwyczajnego*. Serdecznie gratulujemy! W: *Kronika*

zajęciach, publikacjach, a także organizowanych sympoziach i konferencjach integracyjnych. W rozprawie będą przytaczane różnorodne zapisy z *Kronik*. Poza tym, autor dokona wnikliwych analiz tychże źródeł i przedstawi wyniki swoich badań dotyczące m.in. prowadzonych zajęć dydaktycznych, Ogólnopolskich Sympoziów Katechetycznych, Sympoziów Studenckich KUL-UKSW (wcześniej ATK) oraz konferencji integracyjnych.

Ważnym źródłem będą również *Akta osobowe ks. Stanisława Kulpaczyńskiego*, znajdujące się w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie⁶⁹, w których kwerenda naukowa będzie prowadzona na miejscu w czytelni za zgodą Profesora i Dyrektora Archiwum. Poparcie ustawowej prośby o ich udostępnienie udzielił Promotor – ks. dr hab. M. Zająca, prof. KUL. *Akta* dzielą się na dwie części. Pierwsza to *Akta przewodu habilitacyjnego ks. dr S. Kulpaczyńskiego*, na które składa się dokładna dokumentacja przebiegu przewodu habilitacyjnego, m.in. przedstawienie i ocena rozprawy habilitacyjnej oraz jego dorobku naukowego, recenzje ks. prof. dr hab. J. Tarnowskiego (ATK) i ks. doc. dr hab. W. Kubika (ATK)⁷⁰. Druga to *Akta procedury nadania tytułu profesora teologii ks. dr hab. S. Kulpaczyńskiemu*⁷¹. Wśród zgromadzonych dokumentów znalazły się również kopie dyplomów ukończenia studiów magisterskich i doktoranckich przez Profesora oraz oficjalne pismo dotyczące zaangażowania Profesora do pracy naukowo-dydaktycznej na KUL⁷².

Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej KUL, wpis z roku akademickiego 2003/2004. Dalej skrót KKITP wraz z rokiem akademickim, w którym zamieszczono przywoływane informacje i programy.

⁶⁹ *Akta osobowe ks. Stanisława Kulpaczyńskiego znajdujące się w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*. Dalej skrót: AOSK.

⁷⁰ Wśród dokumentów znalazły się m.in.: *Protokół z posiedzenia Rady Wydziału Teologicznego KUL w dniu 20 czerwca 1989 roku o powołaniu Komisji do przygotowania wniosku o wszczęcie przewodu habilitacyjnego; Protokół z posiedzenia Komisji Rady Wydziału Teologicznego KUL powołanej do Sprawy przewodu habilitacyjnego Ks. dr Stanisława Kulpaczyńskiego z dnia 10 października 1989 roku; Odpis protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Teologicznego KUL w dniu 17 października 1989; Odpis protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Teologicznego KUL z dnia 12 grudnia 1989 roku; Wyciąg z protokołu nr 474 posiedzenia Senatu Akademickiego KUL z dnia 16 stycznia 1990; Dokument Centralnej komisji Kwalifikacyjnej do Spraw Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów z 25 czerwca 1990 roku o zatwierdzeniu uchwały Rady Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z dnia 12 grudnia 1989 roku o nadaniu stopnia doktora habilitowanego; Ocena rozprawy habilitacyjnej i dorobku naukowego ks. dra S. Kulpaczyńskiego SDB W. Kubika; Ocena rozprawy habilitacyjnej i dorobku naukowego ks. dra S. Kulpaczyńskiego SDB J. Tarnowskiego.*

⁷¹ Wśród dokumentów znalazły się m.in.: *Ocena działalności dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej dokonana przez ks. prof. dr hab. R. Kamińskiego; Prośba do Rady Wydziału Teologii KUL o wystąpienie z wnioskiem o nadanie ks. dr hab. S. Kulpaczyńskiemu tytułu profesora teologii z dnia 20 czerwca 2002 roku Dyrektora Instytutu Pastoralno-Katechetycznego ks. prof. dr hab. R. Kamińskiego; Protokół z Posiedzenia Komisji do oceny dorobku Ks. dra hab. Stanisława Kulpaczyńskiego, profesora nadzwyczajnego w KUL w celu przedstawienia do tytułu profesorskiego z dn. 4 listopada 2002 roku; Recenzja p. prof. dr hab. M. Śnieżyńskiego (AP, PAT); Recenzja ks. prof. dr hab. R. Murawskiego (ATK); Recenzja ks. prof. dr hab. R. Kamińskiego (KUL).*

⁷² *Pismo dziekana ks. doc. dr hab. Piotra Poręby do ks. inspektora Towarzystwa Salezjańskiego Krakowie o zatrudnieniu ks. S. Kulpaczyńskiego na stanowisko asystenta przy Katedrze Katechetyki z dniem 1 października 1976 roku*. W: AOSK.

Za źródła archiwalne można uznać też prace magisterskie i rozprawy doktorskie napisane pod kierunkiem Profesora. Ich wykaz zostanie załączony w *Aneksie I*. Są one ważne dla rozprawy nie tylko dlatego, że ich promotorem był ks. Kulpaczyński, ani dlatego, że są bardzo liczne, ale przede wszystkim dlatego, że dzięki analizie ich tematyki można stwierdzić, jakie kierunki badań empirycznych podejmował Profesor wraz z ich autorami w czasie swojej działalności naukowej. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że wykaz autorów i tytułów prac dotyczy wszystkich magistrów i doktorów, a nie tylko absolwentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Zamieszczono zatem informacje o magisteriach pisanych w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, w Trnawie na Słowacji oraz we Lwowie na Ukrainie, gdzie ks. Kulpaczyński prowadził seminarium z katechetyki.

Publikacje ks. S. Kulpaczyńskiego stanowią najważniejszą grupę źródeł, ponieważ to właśnie przez ich analizę, przedstawiona zostanie znaczna część działalności katechetycznej Profesora oraz na ich podstawie będzie ukazane znaczenie tej aktywności dla katechetyki polskiej. Zatem ich rola dla niniejszej dysertacji jest nie do przecenienia, ponieważ dzięki nim będzie rozwiązywany postawiony problem badawczy. Wszystkie publikacje ks. S. Kulpaczyńskiego, których w sumie jest ponad 140, zostaną podzielone na następujące grupy: dwie grupy druków zwartych – prace monograficzne i współautorskie, a także artykuły naukowe, hasła w encyklopediach i słownikach, materiały katechetyczne oraz artykuły popularnonaukowe i komunikaty. Należy podkreślić, że ze względu na ich ilość, zostaną przedstawione poniżej tylko wybrane publikacje, stanowiące istotną bazę przy omawianiu zagadnień teoretycznych oraz te, które obrazują charakterystyczne dla Profesora idee naukowe.

Do głównych kwestii, stanowiących istotny dorobek naukowy ks. S. Kulpaczyńskiego zalicza się zatem: środki audiowizualne w katechezie, którym Profesor poświęcił w całości pięć artykułów⁷³; katechetyczne zadania domowe, omówione przede wszystkim w trzech publikacjach⁷⁴; a także samowychowanie⁷⁵; śmierć w życiu dziecka⁷⁶; spowiedź i rola

---

⁷³ S. Kulpaczyński. *Katecheta wobec środków audiowizualnych*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 25:1978 z. 6 s. 69-83; Tenże. *Pomoce katechetyczne ze szczególnym uwzględnieniem audiowizualnych*. „Nostra” 34:1979 nr 2 s. 11-18; Tenże. *Formy aktywizacji katechezy*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 29:1982 z. 6 s. 69-89; Tenże. *Środki audiowizualne w ramach polskiego programu katechetycznego*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 37:1990 z. 6 s. 57-68; Tenże. *Katecheza przy pomocy środków audiowizualnych*. W: *Katechizacja różnymi metodami*. Red. M. Majewski. Kraków 1994 s. 202-220.

⁷⁴ Tenże. *Katechetyczne prace domowe w klasach V-VIII w teorii i w praktyce*. „Roczniki Teologiczne” 34:1987 z. 6 s. 5-24; Tenże. *Katechetyczne zadania domowe w teorii, praktyce oraz w ocenie katechetów i rodziców (kl. I-IV)*. „Roczniki Teologiczne” 38-39:1991-1992 z. 6 s. 185-201; Tenże. *Modlitwa w katechetycznych zadaniach domowych*. W: *Modlitwa w katechezie*. Red. Tenże. Lublin 2002 s. 273-294.

spowiednika⁷⁷. Szczególnie ważne są pozycje dotyczące katechetycznej dydaktyki modlitwy, wśród których jest obecna książka habilitacyjna⁷⁸ oraz wiele innych publikacji⁷⁹. Dalej zostaną zaprezentowane wzory osobowe i model katechety⁸⁰ i ocena w katechezie⁸¹. Cennymi źródłami będą także artykuły naukowe związane z zagadnieniem, omówionym przez ks. Kulpaczyńskiego w książce profesorskiej o symbolach w katechezie⁸². Na ten temat Profesor pisał jeszcze w trzech innych publikacjach, które zostaną wykorzystane w rozprawie⁸³.

Dwie grupy źródeł będą pełniły funkcję pomocniczą dla refleksji podejmowanych w niniejszej dysertacji. Chodzi tu o hasła encyklopedyczne i leksykograficzne oraz Internet.

---

⁷⁵ Tenże. *Samowychowanie*. „Seminare” 4:1979 s. 195-213; Tenże. *Asystent według myśli i działania Księdza Bosko*. „Nostra” 44:1989 nr 4 s. 31-36; Tenże. *Asystencja jako istotny element systemu wychowawczego ks. Bosko*. „Pedagogika Katolicka” 1:2007 nr specjalny s. 81-87.

⁷⁶ Tenże. *Dziecko wobec śmierci*. „Roczniki Teologiczne” 42:1995 z. 6 s. 57-71.

⁷⁷ Tenże. *Uczucia młodzieży w czasie spowiedzi w świetle badań empirycznych*. „Seminare” 1:1975 s. 137-151; Tenże. *Postawy pokutne młodzieży*. „Seminare” 3:1978 s. 139-157; Tenże. *Rola spowiednika w kształtowaniu postawy pokutnej młodzieży*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 26:1979 nr 6 s. 45-62.

⁷⁸ Tenże. *Katechetyczna dydaktyka modlitwy*. Lublin 1989.

⁷⁹ Tenże. *Rola katechety w wychowaniu do modlitwy*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 36:1989 z. 6 s. 117-127; Tenże. *Wychowanie do modlitwy*. „Wiadomości Diecezji Lubelskiej” 63:1989 nr 12 s. 284-289; Tenże. *Niektóre uwarunkowania modlitwy wybranych grup katechizowanych*. „Roczniki Teologiczne” 46:1999 z. 6 s. 367-377; Tenże. *Modlitwa w dotychczasowych i nowo tworzonych podręcznikach katechetycznych*. „Katecheta” 44:2000 nr 65 s. 68-69; Tenże. *Pojęcie modlitwy u katechizowanych*. „Roczniki Teologiczne” 47:2000 z. 6 s. 105-121; Tenże. *Zarys modelu wychowania do modlitwy w wybranych materiałach katechetycznych (Cz. I)*. „Seminare” 16:2000 s. 289-301; Tenże. *Wychowanie do modlitwy w materiałach katechetycznych dla młodzieży (Cz. II)*. „Seminare” 16:2000 s. 301-327; Tenże. *Modlitwa w katechetycznych zadaniach domowych*. W: *Modlitwa w katechezie*. Red. Tenże. Lublin 2002 s. 273-294; Tenże. *Modlitwa w katechezie*. W: *Wokół katechezy posoborowej. Księga pamiątkowa dedykowana ks. biskupowi Gerardowi Kuszowi, wykładowcy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 65. rocznicy urodzin*. Red. R. Chałupniak, J. Kochel. Opole 2004 s. 285-289; Tenże. *Jak uczyć modlitwy katechizowanych?* „Roczniki Teologiczne” 54:2007 z. 6 s. 157-173; Tenże. *Modlitwa gwarantem utrzymania autentyczności katechezy*. W: *Katechetyka i katecheza u progu XXI wieku*. Red. A. Kiciński. Poznań 2007 s. 361-374; *Modlitwa w procesie wychowania do wiary*. W: *Pedagogika wiary*. Red. A. Hajduk, J. Mółka. Kraków 2007 s. 295-309.

⁸⁰ Tenże. *Retrospektywny obraz katechety*. „Seminare” 13:1997 s. 51-57; Tenże. *Aktualny i postulatyczny obraz katechety*. „Seminare” 13:1997 s. 59-66; Tenże. *Jaki katecheta dla młodzieży?* W: *Katecheza młodzieży*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2003 s. 99-120; Tenże. *Wartość wzorów osobowych w wychowaniu młodzieży*. „Pedagogika Katolicka” 1:2008 nr 2 s. 71-86; Tenże. *Obraz katechety wyłaniający się z badań empirycznych*. W: *Katecheza w szkole współczesnej*. Red. M. Zajac. Lublin 2010 s. 123-133.

⁸¹ Tenże. *Oceniać, ale jak?* W: *Katecheci uczą się oceniać katechizowanych*. Red. M. Ciesielska, D. Gasik, S. Kulpaczyński [i in.]. Lublin 1998 s. 9-22; Tenże. *Od oceny katechetów do samooceny katechizowanych*. „Roczniki Teologiczne” 45:1998 z. 6 s. 67-80; Tenże. *Głos w dyskusji na temat oceniania w katechezie*. „Katecheta” 45:2001 nr 9 s. 73-74; Tenże. *Ocena w opinii katechetów i katechizowanych*. W: *Ocena w katechezie*. Red. Tenże. Lublin 2001 s. 81-101; Tenże. *Etapy oceniania katechizowanych*. „Roczniki Teologiczne” 49:2002 nr 6 s. 79-97; Tenże. *Ocena jako środek dyscyplinujący*. W: *Dyscyplina w szkole i na katechezie*. Red. R. Chałupniak, J. Kistorz, J. Kochel. Opole 2003 s. 175-192; Tenże. *Sprawdzanie i ocenianie w katechezie*. W: *Dydaktyka katechezy. Cz. 2*. Red. J. Stala. Tarnów 2004 s. 107-155; Tenże. *Ocena z lekcji religii*. W: *Leksykon pedagogiki religii*. Red. C. Rogowski. Warszawa 2007 s. 475-479.

⁸² S. Kulpaczyński. *Symbole w odbiorze katechizowanych dzieci*. Lublin 2003.

⁸³ Tenże. *Wychowawca wobec symboli*. W: *W służbie rodziny*. Red. R. Bieleń. Lublin 2000 s. 229-245; Tenże. *Pojęcie, struktura i funkcje symbolu ukierunkowane katechetycznie*. „Roczniki Teologiczne” 48:2001 nr 6 s. 51-68; Tenże. *Obraz, rysunek i ilustracja w katechezie*. W: *Środki audiowizualne w katechezie*. Red. Tenże. Lublin 2004 s. 35-78.

Wśród źródeł z pierwszej wymienionej grupy trzeba wyróżnić *Encyklopedię Katolicką*⁸⁴ oraz *Słownik katechetów polskich*⁸⁵. Autor będzie dość często korzystał z informacji zamieszczonych w poszczególnych hasłach. Natomiast w celu ukazania aktualnej sytuacji wybranych zagadnień wykorzystane zostaną informacje prezentowanych na różnych stronach internetowych⁸⁶.

Oprócz opisanych wyżej źródeł, dla potrzeb niniejszej dysertacji należy odwołać się także do innych publikacji, które będą stanowiły literaturę przedmiotu oraz literaturę pomocniczą. Pierwsza z nich ma szeroki zakres, dlatego poniżej zostaną wspomniane tylko niektóre pozycje naukowe. Jedną z ciekawszych jest zbiór artykułów *Sto lat polskiej katechezy. Wkład wybitnych polskich katechetów w odnowę i rozwój polskiej katechezy*⁸⁷. W celu przedstawienia prekursorów i ośrodków odnowy katechetycznej po Soborze Watykańskim II zostaną wykorzystane informacje zawarte w trzech artykułach zamieszczonych w tej książce⁸⁸.

---

⁸⁴ H. Borcz. *Przemyska diecezja*. EK XVI. Red. E. Gigilewicz [i in.]. kol. 653-669; M. Daniluk. *Dilthey Wilhelm*. EK III. Red. R. Łukaszczyk [i in.]. kol. 1326; S. Kamiński. *Dyscyplina*. EK IV. Red. R. Łukaszczyk [i in.]. kol. 438; T. Kukłowicz. *Herbart Johann Friedrich*. EK VI. Red. J. Walkusz [i in.]. kol. 738; M. Majewski. *Integralna katecheza*. W: EK VII. Red. S. Wielgus [i in.]. kol. 335-336; Majewski M. *Katechetyka*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.]. kol. 1021-1022; Majewski M. *Kierunki w katechetyce*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.]. kol. 1023-1024; Z. Marek. *Podział katechetyki*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.]. kol. 1022-1023; R. Pomianowski. *Herbartyzm*. EK VI. Red. J. Walkusz [i in.]. kol. 739; C. Rogowski. *Katechetyka w Polsce*. EK VIII. Red. A. Bednarek [i in.]. kol. 1024-1025; S. Wilk. *Jan Bosko*. EK VII. Red. S. Wielgus [i in.]. kol. 760-762

⁸⁵ R. Bednarczyk. *Kulpaczyński Stanisław*. W: *Słownik katechetów polskich XX wieku*. Red. R. Czekalski. Warszawa 2003 s. 122-125; R. Tenże. *Wrońska Halina*. W: Tamże s. 280-281; T. Hryhorowicz. *Kusz Gerard Alfons*. W: Tamże s. 125-126; S. Łabendowicz. *Materski Edward*. W: Tamże s. 153-156; K. Misiaszek. *Murawski Roman Antoni*. W: Tamże s. 168-172; A. Offmański. *Charytański Jan*. W: Tamże s. 33-38; M. Paszecka. *Twaradziński Bronisław*. W: Tamże s. 258; Z. Podlewska. *Blachnicki Franciszek Karol (1921-1987)*. W: Tamże s. 26-28; J. Szpet. *Finke Marian (1906-1986)*. W: Tamże s. 57-61.

⁸⁶ *Czasopismo Pedagogika katolicka. Słowo od Redakcji*. [online] [dostęp: 30.11.2011]. Dostępny w Internecie <http://www.kul.pl/czasopismo-pedagogika-katolicka,art_6734.html>; *Historia powstania, Założenia programowe i specyfikacja pisma, Ewolucja formuły pisma*. [online][dostęp: 28.11.2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.katecheta.pl/pl/o_nas/historia.html>; *Międzynakonnny Wyższy Instytut Katechetyczny*. [online] [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w Internecie: <<http://www.mwik.diecezja.krakow.pl/joomla/>>; *Przegląd Uniwersytecki* [online] [dostęp: 28.11.2011]. Dostępny w Internecie: <<http://www.kul.pl/przeglad-uniwersytecki,1112.html>>; *Przełożeni*. [online] [dostęp: 23.05.2012]. Dostępny w Internecie: <<http://wsd.przemyska.pl/>>; www.salezjanie.pl [online] [dostęp 30.04.2012].<www.salezjanie.pl>; *Seminare* [online] [dostęp: 28.11.2011]. Dostępny w Internecie: <<http://www.seminare.pl/>>; *Struktura Wydziału Teologicznego*. [online] [dostęp: 14.05.2012]. Dostępny w Internecie: <<http://www.teologia.uksw.edu.pl/node/15>>; *Teologia praktyczna* [online] [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w Internecie: <<http://upjp2.edu.pl/strona/n2iigkznt>>; *Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego. Historia*. [online] [dostęp: 28.11.2011]. Dostępny w Internecie: <<http://www.tnfs.pl/historia/>>; Trnavska Univerzita v Trnave. [online][Dostęp 2.12.2011]. Dostępny w Internecie <<http://www.truni.sk/>>; *Wykaz katedr*. [online] [dostęp: 15.05.2012] Dostępny w Internecie: <<http://upjp2.edu.pl/strona/hgtwh4lvyw>>; *Założyciel pisma. Profesor, wychowawca i redaktor*. [online] [dostęp: 30.10.2011]. Dostępny w Internecie <http://www.katecheta.pl/pl/o_nas/zalozyciel_pisma.html>.

⁸⁷ Por. *Sto lat polskiej katechezy. Wkład wybitnych polskich katechetów w odnowę i rozwój polskiej katechezy*. Red. R. Czekalski. Kraków 2001.

⁸⁸ W. Kubik. *Ksiądz Walenty Gadowski (1861-1956). Ksiądz Zygmunt Bielawski (1877-1939)*. W: Tamże s. 12-35; M. Marczewski. *Od duszpasterstwa ku ewangelizacji. Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987)*. W: Tamże s. 99-140; Offmański A. *Z pokolenie nieustannie poszukujących. Wkład Jana*

Konieczne i bardzo pożyteczne będzie również odwołanie się do publikacji znakomitych katechetyków, którzy przyczynili się do wspomnianego odrodzenia. Najliczniej zostaną wykorzystane pozycje naukowe ks. M. Majewskiego⁸⁹ oraz publikacje ks. R. Murawskiego⁹⁰. W rozprawie prezentującej zagadnienia związane z sytuacją katechetyczną w Polsce w drugiej połowie XX wieku, nie może zabraknąć znawców tej tematyki, do których z pewnością należy ks. P. Tomasik⁹¹. W mniejszym zakresie autor odwoła się też do poglądów T. Panusia⁹², J. Stroby⁹³, J. Szpeta⁹⁴ oraz R. Kamińskiego⁹⁵, który był Kierownikiem Instytutu Pastoralno-Katechetycznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w okresie działalności ks. S. Kulpaczyńskiego.

W rozprawie wykorzystane będą również opracowania współpracowników Profesora na KUL podejmujące tematykę związaną z historią i działalnością Specjalizacji Katechetyki, przy której był zaangażowany ks. Kulpaczyński do pracy dydaktyczno-naukowej. Pisali na

---

Charytańskiego SJ w odnowę i rozwój polskiej katechezy. W: Tamże s. 159-177; Szpet J. *Ksiądz Marian Finke (1906-1986)*. W: Tamże s. 68-98.

⁸⁹ M. Majewski. *Antropologiczna koncepcja katechezy*. Kraków 1995; Tenże. *Katecheza antropologiczna na tle współczesnych tendencji katechetycznych*. Lublin 1977; Tenże. *Katecheza integralna w szkole*. W: „Katecheta” 36:1992 nr 2 s. 65-72; Tenże. *Katecheza permanentna*. Kraków 1989; Tenże. *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*. Kraków 1986; Tenże. *Pedagogiczno-dydaktyczne wartości katechezy integralnej*. Kraków 1995; Tenże. *Po Synodzie Biskupów*. „Gość niedzielny” 50:1977 s. 1, 7; Majewski M. *Propozycja katechezy integralnej*. Łódź 1978; Tenże. *Teologia katechezy*. Wrocław 1989; Tenże. *Tożsamość katechezy integralnej*. Kraków 1995; Tenże. *Wartości antropologiczne i kerymatyczne we współczesnej katechezie*. „Katecheta” 19:1975 nr 4 s. 157-158.

⁹⁰ R. Murawski. *Dyrektorium katechetyczne dla Polski*. W: *Wychowanie religijne u progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*. Red. R. Chałupniak, J. Kostorz. Opole 2001 s. 199-208; Tenże. *Działania katechetyczne w parafii w świetle Dyrektorium Ogólnego i Polskiego*. W: *Przesłanie dokumentów katechetycznych w Polsce*. Red. S. Dziekoński. Warszawa 2003 s. 55-70; Tenże. *Etapy rozwoju katechezy*. „Ateneum Kapłańskie” 91:1978 nr 1 s. 47-70; Tenże. *Filozofia polskiego Dyrektorium Katechetycznego*. W: *Katecheza w służbie wiary*. Red. W. Janiga, T. Kocór. Przemyśl 2004 s. 47-65; Tenże. *Historia katechezy*. W: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 19-106; Tenże. *Potrzeba antropologicznego ukierunkowania katechezy*. „Katecheta” 19:1975 nr 4 s. 159-165; Tenże. *Program katechezy w szkołach ponadpodstawowych*. W: *Katecheza w szkole*. Red. J. Krucina. Wrocław 1992 s. 93-106.

⁹¹ P. Tomasik. *Podstawa programowa i ogólnopolskie podręczniki do katechizacji młodzieży*. W: *Katecheza młodzieży*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2003 s. 71-98; Tenże. *Polskie podręczniki katechetyczne po roku 2001: blaski i cienie*. W: *Poszukiwania optymalnego podręcznika do katechezy*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2009 s. 33-55; Tenże. *Dokumenty katechetyczne Kościoła*. W: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 215-241; Tenże. *Programowanie katechezy dzieci i młodzieży*. W: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 314-326.

⁹² T. Panuś. *Współczesne kierunki katechetyczne*. W: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 109-197; Tenże. *Zasada wierności Bogu i człowiekowi i jej realizacja w polskiej katechizacji*. Kraków 2001.

⁹³ J. Stroba. *Geneza nowego programu katechezy*. „Katecheta” 16:1972 nr 4 s. 156-162; Tenże. *Przepowiadanie i interpretacja*. Poznań 1981.

⁹⁴ Szpet J. *Katecheza w szkole uczestnictwem w życiu parafii*. „Wrocławskie Wiadomości Kościelne” 45:1992 nr 1 s. 74-82; Tenże. *Ksiądz Marian Finke (1906-1986)*. W: *Sto lat polskiej katechezy. Wkład wybitnych polskich katechetyków w odnowę polskiej katechezy*. Red. R. Czekalski. Kraków 2001 s. 68-98; Tenże. *Podręcznik w katechezie*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak [i in.]. Opole 2004 s. 330-333.

⁹⁵ R. Kamiński. *Instytut Teologii Pastoralnej*. W: *Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. 90 lat istnienia*. Red. G. Kramarek, E. Ziemann. Lublin 2008 s. 76-79; R. Kamiński, W. Śmigiel. *Specjalizacja Teologii Praktycznej*. W: *50 lat Teologii Pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*. Red. Cz. Krakowiak [i in.]. Lublin 2009 s. 173-192.

ten temat: ks. A. Kiciński⁹⁶, ks. P. Mąkosa⁹⁷, p. H. Słotwińska⁹⁸, s. H. Wrońska⁹⁹ oraz ks. M. Zajac¹⁰⁰.

Na uwagę zasługują również inne publikacje, pozwalające na odpowiednie przedstawienie zagadnień historycznych, które zostaną opracowane w rozdziale pierwszym dysertacji. Można tu wymienić następujących autorów, z których dzieł pisanych autor będzie korzystał: P. Bednarczyk¹⁰¹; F. Blachnicki¹⁰²; M. Finke¹⁰³.

Jeśli chodzi o literaturę pomocniczą, która posiada mniej znaczące referencje naukowe dla niniejszej dysertacji, będą wykorzystane publikacje, które oscylują wokół kwestii podejmowanych przez Profesora w jego naukowej aktywności. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że ks. Kulpaczyński odwoływał się do różnorodnych dzieł pisanych z zakresu dydaktyki, pedagogiki, psychologii. Stworzenie przy pomocy takich publikacji szerszej panoramy naukowej jest konieczne z tego względu, że bez takich informacji nie byłyby zrozumiałe poglądy katechetyczne Profesora¹⁰⁴.

---

⁹⁶ A. Kiciński. *Kronika Instytutu Pastoralno-Katechetycznego KUL za rok akademicki 2002/2003*. „Roczniki Teologiczne” 51:2004 nr 6 s. 339-350; Tenże. *Polskie podręczniki do katechezy specjalnej*. W: *Poszukiwania optymalnego podręcznika do katechezy*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2009 s. 57-100; Tenże. *Specjalizacja Katechetyki*. W: *50 lat Teologii Pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*. Red. Cz. Krakowiak [i in.]. Lublin 2009 s. 211-226.

⁹⁷ P. Mąkosa. *Wkład księdza profesora Mieczysława Majewskiego w rozwój katechetyki polskiej*. Lublin 2004.

⁹⁸ H. Słotwińska. *Kronika poświęcona działalności Instytutu Teologii Pastoralnej w roku 1996/97 i 1997/98*. „Roczniki Teologiczne” 46:1999 z. 6 s. 430-457.

⁹⁹ H. Wrońska. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL za okres 1989/90 - 1994/95*. „Roczniki Teologiczne” 1997 z. 6 s. 209-249

¹⁰⁰ M. Zajac. *Funkcje podręczników katechetycznych i ich modele*. W: *Poszukiwania optymalnego podręcznika do katechezy*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2009 s. 13-34.; Tenże. *Ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987)*. W: *50 lat Teologii Pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*. Red. Cz. Krakowiak [i in.]. Lublin 2009 s. 143-156.

¹⁰¹ P. Bednarczyk. *Ks. Walenty Gadowski – w walce o lepszą metodę nauczania religii (1)*. „Katecheta” 2:1958 nr 2 s. 110-119; Tenże. *Ks. Walenty Gadowski – w walce o lepszą metodę nauczania religii (2)*. „Katecheta” 2:1958 nr 3 s. 195-202; Tenże. *Ks. Walenty Gadowski – w walce o lepszą metodę nauczania religii (3)*. „Katecheta” 2:1958 nr 4 s. 296-305.

¹⁰² F. Blachnicki. *Katechetyka wczoraj i dziś. Próba definicja katechetyki*. „Katecheta” 13:1969 nr 6 s. 241-249; Tenże. *Problemy metody w katechezie kerygmatycznej*. „Katecheta” 10:1966 nr 5 s. 208-213; Tenże. *Katechetyka wczoraj i dziś. Próba definicja katechetyki*. „Katecheta” 13:1969 nr 6 s. 241-249; Tenże. *Problemy metody w katechezie kerygmatycznej*. „Katecheta” 10:1966 nr 5 s. 208-213;

¹⁰³ M. Finke. *A jednak także katecheza egzystencjalna*. „Katecheta” 27:1983 nr 1 s. 29-30; Tenże. *Antropologia w katechezie*. „Katecheta” 17:1973 nr 3 s. 125-127; Tenże. *Katecheza kerygmatyczno-liturgiczna*. „Katecheta” 6:1962 nr 1 s. 11-20; Tenże. *Nowe ujęcie podręczników metodycznych do nauki religii*. „Katecheta” 1:1957 s. 135-142; Tenże. *Odnowa katechetyczna. Zarys katechezy kerygmatycznej*. W: *Pod tchnieniem Ducha Świętego*. Red. Tenże. Poznań 1964 s. 559-590.

¹⁰⁴ I. Altszuler. *Badania nad funkcją oceny szkolnej*. Warszawa 1960; M. Babiuch. *Oczekiwanie nauczycieli a osiągnięcia szkolne uczniów. Przegląd koncepcji i badań*. „Kwartalnik Pedagogiczny” 35:1990 nr 2 s. 98-107; H. Bouchet. *Skauting i indywidualność*. Lwów 1979; K. Denek. *Kontrola realizacji celów dydaktyczno-wychowawczych we współczesnej szkole*. „Życie i myśl” 34:1979 nr 6 s. 3-9; F. W. Foerster. *Wychowanie i samowychowanie: zasadnicze wytyczne dla rodziców, nauczycieli, księży i opiekunów młodzieży*. Lwów 1934; K. Gorzelok. *Wychowawcza funkcja oceny szkolnej*. „Przegląd Pedagogiczny” 3: 1972 nr 4 s. 92-93; J. Grześkowiak. *Misterium małżeństwa. Sakrament małżeństwa jako symbol przymierza Boga z ludźmi*. Poznań 1993; A. Hajduk. *Wychowanie do rozumienia znaków i symboli liturgicznych*. „Horyzonty wiary” 9:1998

Postawiony wyżej problem badawczy domaga się odpowiednich metod służących do jego rozwiązania. W celu właściwego jego opracowania, autor posłuży się metodami analizy i syntezy oraz metodą historyczno-krytyczną. Szczegółowa analiza źródeł historycznych pomocna będzie zwłaszcza w przedstawieniu działalności dydaktyczno-badawczej (problematyki wykładów i prowadzenia prac magisterskich i doktorskich) oraz praktyki katechetycznej (ćwiczeń i organizacji sympozjów naukowych). Natomiast analiza pisarskiej twórczości katechetycznej ks. S. Kulpaczyńskiego, pozwoli na ukazanie istoty jego poszczególnych poglądów i charakterystycznych idei. Autor będzie musiał dokonać wnikliwych analiz przede wszystkim *Kroniki Zakładu Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* oraz *Kroniki Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej KUL*, a także publikacji ks. Profesora. Badania analityczne na podstawie kronik przyczynią się przede wszystkim do zebrania informacji dotyczących czasu, miejsca i przebiegu spotkań naukowych – Ogólnopolskich Sympozjów Katechetycznych oraz Sympozjów Studenckich KUL-UKSW (wcześniej ATK).

Metoda syntezy polegać będzie na złożeniu w jedną koherentną całość materiału zebranego podczas analizy źródeł. Pomoże w powiązaniu tych informacji, a co za tym idzie – w ukazaniu całokształtu działalności katechetycznej Profesora oraz całościowego poglądu ks. Kulpaczyńskiego na wybrane kwestie teoretyczne.

Metoda historyczno-krytyczna polegać będzie na opracowaniu poglądów nie tylko ks. Kulpaczyńskiego, ale też twórców kierunków katechetycznych, powstałych do Soboru Watykańskiego II oraz prekursorów odnowy katechetycznej w Polsce w okresie

---

nr 2 s. 5-18; J. F. Herbart. *Wykłady pedagogiczne w zarysie*. Warszawa 1937; E. B. Hurlock. *Rozwój młodzieży*. Warszawa 1965; A. Kamiński. *Nauczanie i wychowanie metodą harcerską*. Warszawa 1948; J. A. Komeński. *Wielka dydaktyka*. Wrocław 1956; . S. Hessen. *Podstawy pedagogiki*. Warszawa 1931; Korherr E. J. *Myslenie w kategoriach symboli*. „Horyzonty wiary” 3:1995 s. 3-14; S. Kuczkowski. *Poczucie winy w świetle praktyki klinicznej*. „Znak” 25:1973 nr 230 s. 1013-1030; T. Kukłowicz. *Pomagamy w samowychowaniu*. Warszawa 1978; S. Kunowski. *Podstawy pedagogiczne rozwijania życia wewnętrznego*. W: *Powołanie człowieka ku odnowie życia wewnętrznego*. Red. T. Bielski. Poznań 1972 s. 67-100; S. Kunowski. *Wychowanie trzeźwości w rodzinie*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 17:1970 z. 3 s. 77-92; Cz. Kupisiewicz. *Podstawy dydaktyki ogólnej*. Warszawa 1977; R. Łapińska. *Psychologia wieku dorastania*. Warszawa 1966; J. Makselon. *Struktura wartości a postawa wobec śmierci*. Lublin 1983; M. Niewiadomski. *Cechy osobowości skrupulantów*. „Roczniki Filozoficzne” 15:1967 z. 4 s. 71-94; W. Okoń. *Zarys dydaktyki ogólnej*. Warszawa 1968; M. Ossowska. *Motywy postępowania*. Warszawa 1949; Ożóg E. *Powołanie człowieka*. W: *Człowiek, istnienie i działanie*. Red. R. Darowski. Kraków 1974 s. 27-60; S. Pacek. *Samowychowanie studentów*. Warszawa 1978; M. Przetacznik-Gierowska. *Psychologiczne podstawy oddziaływań wychowawczych*. W: *Psychologia wychowawcza*. Red. M. Przetacznik-Gierowska, Z. Włodarski. Warszawa 1983 s. 350-379; S. Racinowski. *Problem oceny szkolnej*. Warszawa 1996; Rafiński G. *Język symboli i mitów w Piśmie Świętym*. „Horyzonty wiary” 6:1985 nr 3 s. 15-29; P. Ricoeur. *Konflikt interpretacji – eseje z hermeneutyki*. Paryż 1969; A. B. Stępień. *Wstęp do filozofii*. Lublin 1989; W. Stróżewski. *Istnienie i sens*. Kraków 1994; M. Śnieżyński. *Teoretyczne podstawy kształcenia wielostronnego*. Gorzów Wielkopolski 1990; J. Tischner. *Myslenie według wartości*. Kraków 1982; D. Topa. *Gry sprawdzające: metody kontroli w katechezie*. Kraków 1995; D. Wiśniewska. *Nieszczęsny los autorytetu*. „Wychowawca” 86:2000 nr 2 s. 10-11.

posoborowym. Przez zastosowanie tej metody, autor opracuje również krótki wykład poglądów wspomnianych katechetyków oraz ocenę ich dokonań. Szczególny nacisk zostanie położony jednak na wyłożenie najważniejszych myśli Profesora.

Przedstawione źródła, literatura przedmiotowa i pomocnicza oraz metody, którymi posłuży się autor, pozwolą stworzyć strukturę niniejszej rozprawy, której główne trzy części będą dotyczyły uwarunkowań działalności ks. S. Kulpaczyńskiego, jego aktywności katechetycznej, a także wkładu Profesora w katechetykę polską. Taka konstrukcja pracy jest logiczna i umożliwi właściwe rozwiązanie postawionego problemu badawczego. Punktem wyjścia będą czynniki, które w sposób bezpośredni lub pośredni wywarły wpływ na późniejszą działalność ks. Kulpaczyńskiego. Szeroka panorama sytuacji katechetycznej w Polsce po Soborze Watykańskim II, nazywana odnową katechetyczną, wraz z konkretnymi sposobami jej urzeczywistniania będzie stanowiła tło dla jego aktywności dydaktyczno-naukowej oraz organizacyjnej. W związku z tym, w pierwszym paragrafie pierwszego rozdziału zostaną ukazane następujące zagadnienia: źródła, fazy i kierunki oraz prekursorzy i ośrodki polskiej odnowy katechetycznej, a także środowiska formacji katechetów w Polsce po Soborze watykańskim II. Drugi paragraf będzie dotyczył programów i podręczników do nauczania religii oraz do katechezy parafialnej. Ważną kwestią będzie również omówienie genezy i założeń *Dyrektorium katechetycznego Kościoła katolickiego w Polsce*. W trzecim paragrafie zostaną przybliżone bezpośrednie uwarunkowania, które wpłynęły na kierunek całej drogi życiowej Profesora, w tym również drogi naukowej. Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyślu, Towarzystwo św. Franciszka Salezego, studia specjalistyczne to główne środowiska wychowawcze i formacyjne, które zostaną scharakteryzowane.

Po tak nakreślonych uwarunkowaniach działalności katechetycznej Profesora, w drugim rozdziale zostanie ona precyzyjnie omówiona. Uwaga zostanie zwrócona na trzy główne płaszczyzny aktywności ks. Kulpaczyńskiego na polu katechezy i katechetyki. Po pierwsze będzie scharakteryzowane chronologicznie piarstwo katechetyczne, stanowiące jej ważny element. Tematyka drugiego punktu będzie oscylować wokół następujących kierunków działalności dydaktyczno-badawczej ks. S. Kulpaczyńskiego: prowadzone przez niego badania teoretyczno-empiryczne, problematyka wykładów oraz promowanie licznych prac magisterskich oraz rozpraw doktorskich. W trzeciej części rozdziału scharakteryzowana zostanie praktyka katechetyczna Profesora, przez przedstawienie jego posługi katechetycznej, ćwiczeń katechetycznych, stanowiących istotny element formacji studentów, a także sympozjów naukowych, zwłaszcza Ogólnopolskich Sympozjów Katechetycznych i Sympozjów Studenckich KUL-UKSW.

Celem trzeciego rozdziału będzie ukazanie znaczenia działalności naukowej Profesora zarówno dla katechezy, jak i dla naukowej refleksji nad nią. W związku z tym, zostaną zaproponowane trzy kwestie, których omówienie pozwoli na dostrzeżenie roli, jaką odegrał ks. Kulpaczyński w odnowie katechetycznej po Soborze Watykańskim II. Katechetyczna dydaktyka modlitwy, poszukiwanie wzorów osobowych i ocena w katechezie to charakterystyczne kwestie podejmowane przez niego, mające na celu diagnozowanie i prognozowanie posługi katechetycznej. Drugą koncepcją, opartą na badaniach, która na trwałe wpisała się na grunt polski, to symbole w katechezie. W tym miejscu trzeba wyraźnie podkreślić, że wskazanymi zagadnieniami, nie zajmował się żaden z katechetów polskich na taką skalę. Ich omówienie będzie koncepcyjne, a nie jak w przypadku drugiego rozdziału, chronologiczne. Pozwoli to na pełniejsze opracowanie podjętych kwestii. Troska o formację katechetów, zarówno w kwestiach teoretycznych, jak i praktycznych będzie stanowić przedmiot rozważań w trzecim punkcie.

W strukturze pracy zostaną wyróżnione trzy rozdziały, stanowiące szerszą ramę, mieszczącą tematycznie z nim związane i uszczegółowione problemy. Poza trzema rozdziałami w rozprawie zamieszczony zostanie spis treści, wykaz skrótów, zakończenie, bibliografia i trzy aneksy. Pierwszy z nich będzie wykazem prac dyplomowanych napisanych pod kierunkiem ks. Stanisława Kulpaczyńskiego. W drugim autor zamieści fotografie wpisów do kronik, programy różnych spotkań organizowanych przez Profesora, które są związane z aktywnością organizacyjną ks. Kulpaczyńskiego i jego zaangażowaniem na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, który był głównym miejscem działalności katechetycznej Profesora. Natomiast w trzecim aneksie znajdą się fotografie przedstawiające ks. Kulpaczyńskiego podczas różnych spotkań naukowych i integracyjnych. Celem aneksów jest udokumentowanie wybranych zagadnień, o których autor będzie pisał w niniejszej dysertacji. Zakończenie będzie rekapitulacją najważniejszych myśli, istotnych efektów refleksji oraz podsumowaniem całości pracy.

Aktywność ks. S. Kulpaczyńskiego na różnych płaszczyznach oraz jego twórczość pisarska są bardzo bogate. Niniejsza rozprawa nie będzie zatem opracowaniem w pełni wyczerpującym, jeśli chodzi o omówienie wszystkich kierunków aktywności Profesora. W niniejszej dysertacji wybrane zostały najbardziej charakterystyczne płaszczyzny działalności i pisarstwa naukowego, i jako takie zostaną opracowane gruntownie i szczegółowo. Wydaje się również, że dokonany świadomie wybór tematyki poszczególnych części pracy pozwoli na rozwiązanie postawionego problemu badawczego.